

ԱՅԼԵԻԱՅԼԻՔ

ԱՐԴԻՒՆԱԴՈՐ ՅՈՒՆԵԼԵԱՐ ՄԸ

Ութնամեայ յորելինական շրջան մը բոլորեցաւ մենաստանիս լուսեան ու ան-
ծանօթ առանձնութեան մէջ արդիւնաւոր
կեանքի մը: Ոչ մէկ աշխարհային հան-
դերձանք ու փայլ ունեցաւ այն օրը, բայց
հղբարարական սրտերու յարգալից գորովը
հանդիսացուց ու տօնեց զայն, բոլորուած
ծերունի յորելեարին շուրջը:

Անոնք որ այցելած են ի վանս, կը յիշեն
անշուշտ այն համակրելի ծերունին, (ծե-
րունի՝ իւր տարեաց թիւով միայն, իսկ
սրտիւ ու մտքով միշտ առոյգ ու կայտառ),
զոր տեսած են սեղանատան մէջ զբաղած
կամ մառանի դրանք ըով. և սակայն քա-
նինքն անցած են այդ խոնարհ ու գծուծ
արտաքինին ներքեւ առանց նմարելու վառ-
վառ հոգի մը, որ զոյգ փայլուն ու խա-
ղուն բերքով կը դիտէր զիրենք առանց
աչքերը վերցնելու, և սուր նայեացքով
հոգիէ հոգի կը թափանցէր անոնց էութեան
խորը և սրամիտ ու ներմաստ միակ բա-
ռով, միակ անունով մը՝ կը կնքէր կը պատ-
կերացնէր անոնց էութիւնը:

Դա Եղբայր Ալեքսանդրն է, Գազէզեան
պատուական ազգատոհմի սերունդ, կար-
նոյ ձիւներու մէջ բողբոջած ծաղիկ, կ'ըսէ
նա ինքն իւր քերթուածներէն միոյն մէջ.

Ո՛վ Հայաստան իմ սիրասուն
Սիրտ իմ բարբախէ անհուն:
Արարատեան հողով հովով եմ ուռնացած
Սիրտքս ծանր բեռնաւորուած
Հայաստանէ մեկուսացած
Օտար պանդուխտ մէկդի քաշուած
Ոչ երբեք զինք ես չեմ մոռցած:
Հոյն է բերրի, պըտուղն անոյշ ցանկալի
Դըրախտ ծաղկանց, շուշան, վարդենի:
Մասունքներս իրմով են օծուած.
Կը զգամ ու ցաւիմ երբ լքեմք զոհն ու դի-
Ո՛վ Հայաստան իմ հայրենիք (պուած):
Ես հողովդ շաղուած կըրեմ քո կընիք:

Շունչ մը Ղունկիրանոսի հոգիէն հանգ-
չած է իւր վրայ. հայ պանդխտութեան
տառապանքը որքանէն իսկ սրած է իւր
գուսանական աւինը. նա թերեւս այսօր
միակ ճիւղորդն է այն պատմական գա-
ղութին, որով հեռատես Միխիթարեան մը,
Հ. Եփրեմ Վ. Սեթեան, ազգին փրկարարը
կը հանդիսանար հայ պատուաստ մը փո-
խադրելով Կովկասու մէջ և հիմնելով
Ախլայխայի ու գաւառին հասարակութիւնը:
Իր յիշողութեան արդիւնքն են այն
«Ազգային սառածներ» ու հաւաքածոյն՝ զոր
հրատարակեց Ճուլարտեան (Հ. Սիմոն Վ.):
Դեռ մինչև այսօր թարմ են իւր մտքին
մէջ ժողովրդական բառեր ու դարձուած-
ներ, զորս Հիւրմիւզեան և Հ. Ալիշան կը
սիրէին լսել իւր բերնէն և հիւսել իրենց
գրութեանց մէջ:

Իւր պարապոյ վայրկեանները կ'անուշ-
ցնէ ճերթողական զբոսանքով, որոնց
մէջ թափմը շունչ մը կը շնչէ գուսանի՝
զողոր, նրբազգած, սրամիտ, Ափսոս որ
իւր հանճարեղ իմաստները հրահանգուած
չեն կարգի, և քերթողական կոկուած չա-
փուած հանդերձ մը չի պատեր իւր արտա-
դրութիւնը. ապա թէ ոչ պիտի փայլէր
նա այսօր դարու ժողովրդական գուսան-
ներու դասին մէջ: Այնու հանգերձ ունի
ներշնչուած տողեր, հիւսուած բառերու
խաղով կամ սուր իմաստով՝ երգիծանաց
կամ նկարագրի. փոքրիկ նմոշ մ'ասոնց
ահա կը նուիրենք հոս ի յիշատակ ապա-
գայից:

Օղապարիկ ուր դու բարով
Օղով լեցուն վեր սուրբով
Ցերկրէս երկինք մօտ ամպերուն
Կը բարձրանաս անիւն թըռչուն:
Մարմինդ չինծու չինծու թըղթով
Ներսըդ կըրակ ու հովերով,
Երկինք երես մեծ փառքերով
Կը տատանիս սուտ ուժերով:
Եւանք քո ոչինչ, ոչ յաւիտեան,
Կարճ համարտօ՞ ժամ մի, վայրկեան:
Ժամ մի առաջ սփսանաներ
Ուրախ զւարթ մեծ պատիւներ
Ուրախական երգ երգելով

1. Զոհն ու դիպուած, կ'անհաղիք է ջարդերը:

Անթիւ աչեր քեզ դիտելով:
 Հրրավառեալ պատառ կըտոր
 Յանկարծ ինկար թաւազըլոր.
 Յերկնից յերկիր առ մեզ իջար.
 Ուշինչ էիր ուշինչ դարձար: —

Հանդիպեցայ մի դամբանի
 Մեր վանատուն գերեզմանի
 Երկտող հիւսած բանաստեղծի,
 Էր սըրտաշարժ, շատ սիրեցի
 Եւ քանի մ'տող աւելցուցի:

Գողտրիկ է խաւերէն երկտողիս ամ,
 փոփած խորհուրդը

La primavera vera v'era
 I fiori 'spiran: Spera.

* *
 « Հայապատուստ խաւայնի հարուրն նոր
 « Անտոնիոս կոյ ծաղկընկէց աստուծօր »¹:

* *

Նղբայր Ալեքսիանոս Գազէզեան

ուր բառերու խաղերու մէջ ու նմանա-
 ձայնութեամբ կը պատկերէ կենաց եր-
 նութեան ճշմարիտ գարունը, ուր թարմ
 հասակն մանկութեան ու ծաղկունք կը
 ներշնչեն ամենուն՝ յոյս:

Սգակիր շիրիմն անգամ կը խօսի իւր
 սրտին ներդաշնակ թելերուն վրայ, անոյշ
 համակամութեամբ:

Իննեւտօրն տարեկան հարս
 Հազիւ հազ դեռ վայլեց զաշխարհս.
 Մահուան գերանդն ալ չըսպասեց
 Դարդիկ հասակն առաւ կընքեց
 Սիրելիէն դինքը զըրկեց:
 Այլն ազնիւ Խոքոս հայազն իգմիրցի
 Հիւրընկալ թարգման քաջ հըմուտ լեզուի:
 Անմոռանալի սիրոյ յիշատակ
 Կանգնէ մի կոթող փորագիր քանդակ

Գերարգոյ հօրս Ղևոնդ Ալիշանի
 Աթոռակալ սուրբ վարդապետ մեծի

1. Հ. Ալիշանի այս երկտող տապանագիրն է որ
 ներշնչած է իրեն:

Ուր հանգչի մարմինն՝ աստ չայոց կողակալ
 Լուսանքկարն՝ փոքրիկ բուրբակ
 Ոնմեղ դէմքով ու տղայ հասակ:
 Միակողմի հանգիստ բազմակ:
 Մագերն փափուկ միջև ուներն գոցած,
 Զեռն ի ծընոտ արմուկն յենած,
 Դիտէ անխօս՝ լուռ մուշ թերան
 Որ չի չարժիր, անչարժ արձան:

* *

Մահն է գերանդ, կըտրուկ մըկրատ
 Պիտի կըտրէ կենացդ արմատ.
 Եղիր արթուն ըլլալ պատրաստ.
 Զնեք մընայուն, պահողութտ ենք աստ,
 Նըմին նըման, ասուն մեզ ազդ:

Մագիկները որ մեր սիրելի յորեկեարին
 պատուական կեանքն յերկարի ուրախ է
 միշտ առոյգ:

Հ. Թ. ԱԿԿԵ

ՆԵՐԿԱՅ ԱՆԻՇԻՍԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. տես Բազմավէպ, էջ 181)

Բ.

Անցեալին գաղափարներու տեղ արդի
 մարդուն կը ջամբուին յեղափոխութեան
 զրօշին երեք վերտառութիւնները. Եղբայ-
 րութիւն, Հասարակութիւն, Արդարութիւն,
 Անահատիկի իմաստով, անմատչելի ամ-
 բողիւն՝ այս երեք գաղափարները կը կազ-
 մեն հաւատոյ հանգանակի յողումները
 նոր կրօնին. Ապահովարար պիտի գայ օր
 մը, ուր մարդկութիւնը պիտի որդեգրէ
 զանոնք իբրեւ անվիճելի վարդապետու-
 տութիւններ, ինչպէս անցեալ դարերու
 մէջ ամէն հաւատալիք, ամէն կրօնային
 վարդապետութիւն: Վայ տարակուսողին,
 վայ անհաւատին, Հաւատաքննութեան ա-
 տեաններ պիտի բացուին, խարոյկներ
 պիտի բարձրանան: Լենին Չարերուն
 կայսրութեան մէջ, Պէլա Գիւն՝ Հունգա-
 րիոյ, Գուրթ Էյսնէր՝ Պաւլէրայի մէջ
 տուին անոնց օրինակները: Սպանիական
 Հաւատաքննութիւնը, Ս. Բարդուղէմէոսի
 ջարդերն ստուերներ են միայն անոնց ըով:

Յանուն համամարդկային Եղբայրութեան
 կը խողովողն եղբայրներն, յանուն Արդա-
 րութեան կը գործեն ամենամեծ անարդա-
 րութիւնները, յանուն Հաւասարութեան
 պրոկուստեան անկողիններ կը տարա-
 ծուին: Դար մը առաջ այդ գաղափարներով
 տոգորուած բանդագուշող անհատներ կա-
 ռափնատ կը շրկէին ցեղին փառքերը:
 «Հանրապետութիւնը պէտք չունի գիտուն-
 ներու» կը գոչէր անգղոյն Լավուազիէի
 անվարար սպանիչը: «Ո՛վ Ազատութիւն,
 քրքան ուժիրներ կը գործոյն քո անունով»
 կը գոչէր վսեմ նկարագրով, բարձր իմա-
 ցականութեամբ կին մը, որ միշտ հոգին
 եղաւ ճշմարիտ Ազատութեան, որուն հա-
 մար պայքարեցաւ ամէն վայրկեան՝ ան-
 վըկանդ, անասան: Դանիւճներ կը նսե-
 մանային անոր առջև: Կառափնատին վերե-
 ինք հաստաբերձ կաղնի մը, անոնք ոտքին
 տակ պտերներ: Այդ արհաւիրքի օրերուն
 դէպ ի կախաղան կը քայլէր պարմանական
 կորովով անձանթ մը ամբոխին, ամբաս-
 տանուած իբրեւ ազնուապետական: Ինք՝
 քրմապետներէն մէկը՝ Յաւապետութեան
 հաւատալով տակաւին իրերու և գաղա-
 փարներու անդիմադրելի հողովոյթին՝ կը
 դառնար առաջին հերետիկոսը ճարգած
 վարդապետութեան: Անկարելի է չսարաւ-
 ճալ խորհելով աղածի քերթողի մը, Անտրէ
 Շէնիէյի վրայ... Եւ դեռ լաւատես ենք,
 դեռ կը հաւատանք յառաջադիմութեան: Ե-
 թէ գաղափարները կը փոխեն անունին,
 մարդկային ընտելիւնը կը մնայ նոյն՝ իր
 բովանդակ վայրենութեամբ:

Լայպտից կը գրէր վաղուց. «Յաճախ
 անհաւատ իմաստասէրներու աշակերտները
 չեն հետեւիր վարդապետներու օրինակին:
 Կարծելով զերծ սպառնացող ապագայէ մը
 և հսկող նախախնամութեան մը վախէն՝
 կը թողուն բիրտ կիրքերնուն սանձերը,
 կը ջանան միայն ապականել ու հրապու-
 ընել ուրիշները: Եթէ անափառ են և ունին
 անզգայ սիրտ մը՝ հաճոյանալու կամ յա-
 ռաջանալու համար կը հրդեհեն երկրին
 չորս կողմերը: Նման գաղափարներ և
 ձգտումներ կը սփռեն հանրութեան և նոյն